

lah od Slovenije. Zanimivo je pojavljanje v času zbiranja za odhod na gnezdišča in dejstvo, da se je zadrževala na razmeroma majhni vodni površini.

SUMMARY

On April 26th 1994, a fullgrown Brent Goose *Branta bernicla bernicla* was observed at Ledavsko jezero in NE Slovenia. It stayed there for at least another day and was duly photographed. This is the first observation of this northern species in this century in the territory

of Slovenia. The goose fed on wheat and grass by the lake, which may be quite interesting in view of its recent narrow specialization on sea plants.

In the continental part of Central Europe as well as in the countries north of Slovenia, this bird is a rare guest. It is interesting that this particular individual occurred here at the time when birds gather to depart for their nest sites and also that it made use of this relatively small water body.

Karin Rižner, Riharjeva 28, 61111 Ljubljana
Primož Kmecl, Riharjeva 28, 61111 Ljubljana

Rožnati pelikan *Pelecanus onocrotalus* na Dravskem polju

White Pelican *Pelecanus onocrotalus* at Dravsko polje in NE Slovenia

Milan VOGRIN, Nuša VOGRIN

UVOD

Dne 29. 4. 1995 sva obiskala zadrževalnik Medvedce na Dravskem polju v SV Sloveniji. Zadrževalnik je postal »znan« po letu 1993, ko je bila odkrita gnezdeča mala cipa *Anthus pratensis*. Izredna je (bila) tudi ohranjenost močvirnih in vlažnih travnikov, ki so enkratni v tem delu Slovenije. Žal je že v letu 1993 zasebni ribogojec pričel dvigovati nivo vode in vzrejati ribe v njej. Danes je večina kompleksa, ki meri 155 ha, potopljena. Vegetacija v zadrževalniku propada, redka flora in favna pa sta verjetno za vedno uničeni.

Za ta dan sva se pravzaprav odločila, da ga ne bova posvetila pticam, temveč dvoživkam (*Amphibia*). Vendar sva že ob prihodu ugotovila, da verjetno le ne bo tako. Zadrževalniku sva se bližala z južne smeri, to je iz vasi Sestrže oziroma z roba gričevja Savinsko. Na primerni čistini sem postavil teleskop in si začel ogledovati vodno površino. Za začetek sem videl mladostnega rjavega lunja *Circus aeruginosus*,

ki je preletel nasip zadrževalnika in nadaljeval svoj nizki let nad polji. Nekje na sredi, v bližini odmirajočega grmovja, sem zasledil še eno zanimivo vrsto – bila je žličarica *Anas clypeata*. Opazil sem samca, ki je dvoril samici. Po pozornejšem pregledu sem ugotovil, da so na zadrževalniku najmanj štirje (4) osebki.

Nekako v tem trenutku sem iz bližnje poseke zaslišal tudi petje kobiličarja *Locustella naevia*. Osebek je bil seveda na preletu, če le ni šlo za kakšen primer ek iz zadrževalnika, kjer tudi gnezdi. Po tem uvodu sva se odpravila v sam zadrževalnik. Vendar sva se zaustavila tik pred njim. Nušino pozornost so pritegnili nežni glasovi, ki so prihajali s kolovozne poti. Bili so gorski urhi *Bombina variageta*, ki sva jih takoj premerila. Ko sva končno prispela v zadrževalnik, je najino pozornost pritegnila velika bela čaplja *Egretta alba*, ki pa, kot se je pokazalo malo kasneje, ni bila sama. V zadrževalniku so se tega dne zadrževali štirje osebki (4).

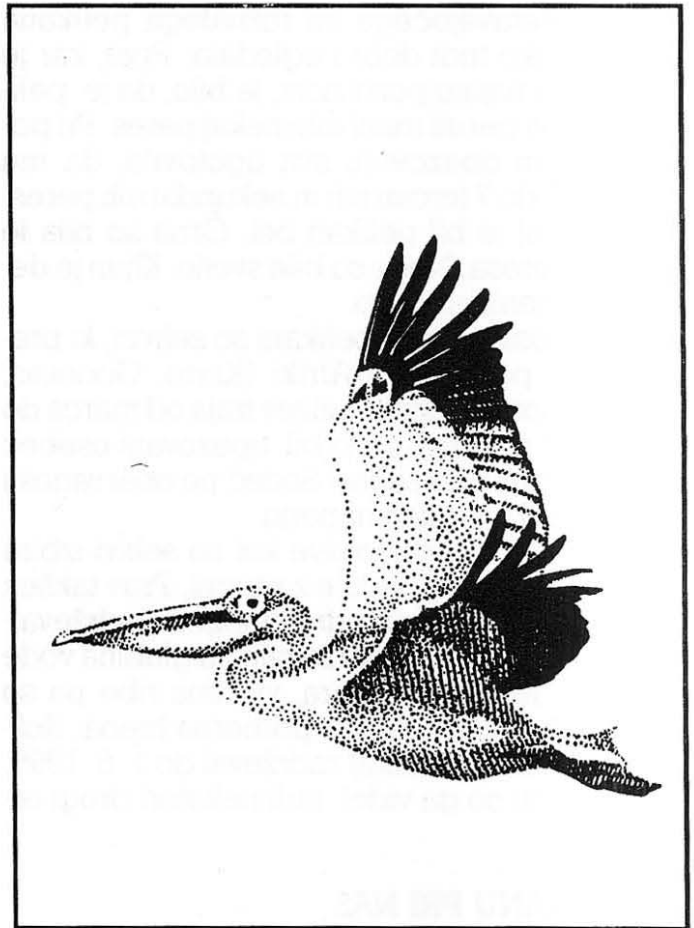

Slika 1: Rožnati pelikan *Pelecanus onocrotalus* nad Medvedcami dne 29.04.1995 (M. Vogrin)

Photo 1: White Pelican *Pelecanus onocrotalus* at Dravsko polje on 29th April 1995 (M. Vogrin)

OPAZOVANJE

Tedaj se je zgodilo. Povsem slučajno sem se ozrl proti sredini, kjer sem še v istem trenutku zagledal nekaj beločrnega v velikosti, lahko bi rekel, malega letala. Pogled skozi daljnogled mi je povedal vse, no skoraj vse. Bil je pelikan *Pelecanus sp.* Čeprav sem imel škornje (stal sem v vodi, kjer sem stikal za zelenimi žabami), sem v trenutku, ko sem od presenečenja prestopil in pozabil, da stojim na šopu šaša, zajel vodo. V tem času se je pelikan vztrajno dvigoval in se vse bolj oddaljeval proti severu. Hitro sem dvignil fotoaparatus, kjer sem imel teleobjektiv, in naredil posnetek. Pri zamahovanju je pelikan na srečo peruti dvigoval ravno še dovolj, da se je dalo z gotovostjo ugotoviti, za katero vrste gre. Bil je rožnati pelikan *Pelecanus onocrotalus*. Pri ponovnem pogledu skozi daljnogled se je videla le še drobna pika. Vendar se pelikan ni več oddaljeval, temveč je pričel krožiti. Ocenil sem, da kroži nad glinokopi pri Pragerskem. Po takšnem presenečenju, ki sva ga doživela ob 10. uri, sva bila prepričana,

Risba: Rožnati pelikan *Pelecanus onocrotalus* (J. P. Smith)
Drawing: White Pelican *Pelecanus onocrotalus* (J. P. Smith)

da je s tem najino srečanje s pelikanom končano. Pol ure kasneje sva v zraku ponovno zagledala večjega ptiča, ki je priletel iz zahodne smeri. Z daljnogledom ni bilo težko prepoznati odrasle črne štorclje *Ciconia nigra*. Vendar ni bila sama, v bližini se je pojavila še ena, prav tako odrasla. Obe sta leteli proti vzhodu, kjer sta začeli krožiti. Tukaj sem opazil še eno, ki pa ni bila črna štorclja, kot se je izkazalo kasneje, ko sem »štorcljo« pogledal še z daljnogledom, pač pa pelikan. Vsi trije so pričeli družno krožiti nad zadrževalnikom in nad polji. Ponovno sem izrabil priložnost in pelikana fotografiral. Čez kakšni dve minuti pa so vsi, kot na povelje, spet odleteli proti severu. Približno ob 11. uri pa sem iz severne smeri opazil približevanje treh velikih, črnobelih ptic. Na čelu je letel rožnati pelikan, sledili pa sta mu dve beli štorclji *Ciconia ciconia*. Nad zadrževalnikom so se vnovič ustavili in pričeli krožiti. Tokrat je takšno skupno preletavanje trajalo vsaj pet minut. V tem času se je pelikan nekajkrat spustil zelo nizko. Videti je bilo, kot da bi poskušal pristati, vendar si je vsakokrat premislil in se dvignil. Nazadnje sva videla, kako je pelikan, skupaj z belima štorcljama, odletel v smeri proti Boču.

Spreletavajočega se rožnatega pelikana sva si lahko tudi dobro ogledala. Prvo, kar je pritegnilo najino pozornost, je bilo, da je pelikanu v levi peruti manjkalo nekaj peres. Pri pozornejšem opazovanju sva ugotovila, da mu manjka 5 do 7 terciarnih in sekundarnih peres. Od spodaj je bil pelikan bel. Črna so bila le letalna peresa. Noge so bile svetle. Kljun je deloval rumenkasto sivo.

Evropski rožnati pelikani so selivci, ki prezimujejo pretežno v Afriki (KEITH, GOODERS, 1986). Spomladanska selitev traja od marca do maja, kar pomeni, da je bil opazovani osebek v Medvedcah na selitvi. Sodeč po obarvanosti perja je bil v odraslem perju.

Tako v času gnezditve kot na selitvi izbira plitve vode, ki so bogate z ribami. Prav takšen pa je bil v tem času tudi potopljeni zadrževalnik. V večjem delu zadrževalnika globina vode ni preseгла enega metra, vložene ribe pa so mu bile brez dvoma kar primerna hrana. Rožnati pelikan se je tukaj zadrževal do 1. 5. 1995. V tem času so ga videli tudi nekateri drugi ornitologi.

O PELIKANU PRI NAS

Opazovanje rožnatega pelikana na zadrževalniku Medvedce na Dravskem polju je šele četrto opazovanje te vrste pri nas (ALJANČIČ, 1993). Pri tem je treba dodati, da je v zadnjih petdesetih letih to prvi podatek o rožnatem pelikanu za Slovenijo. Zadnje opazovanje te vrste pri nas datira iz leta 1888. Opazoval je bil na Ljubljanskem baru, in sicer mlad osebek (SCHULZ, 1890 v ALJANČIČ, 1993). Od zadnjega opazovanja na Ljubljanskem barju pa do opazovanja na Medvedcah je tako poteklo kar 107 let.

O prvem pelikanu na slovenskem ozemlju, ki se je pojavil pri Brezovici pri Ljubljani, so poročale tudi Bleiweisove novice. Osebek je bil ujet (ustreljen) 7. novembra 1843 (ALJANČIČ, 1993). Leta 1869 pa sta bila dva pelikana uplenjena ob Savi pri Beričevem. En osebek je končal v muzeju, kjer je še danes (PMS) (ALJANČIČ, 1993). Sicer pa je podrobnejši zgodovinski pregled o rožnatem pelikanu podal ALJANČIČ (1993) v Proteusu z naslovom Hudoba iz brezovške fare.

LITERATURA:

ALJANČIČ, M. (1993): Hudoba iz brezovške fare. Proteus 56 (4): 139–141, Ljubljana

HARRISON, P. (1987): Seabirds of the world. A photographic Guide. Christopher Helm. London

KEITH S., GOODERS, J. (1986): Collins Bird Guide. A photographic guide to the birds of Britain and Europe. Collins. London

SOVINČ, A. (1944): Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1992. Poročilo Komisije za redkosti. Acrocephalus 15 (63): 45–49. Ljubljana

POVZETEK

V zadrževalniku Medvedce, kjer so se nekoč razprostirali močvirni travniki, danes pa je zadrževalnik preurejen v ribogojnico, je bil 29. 4. 1995 opazovan rožnati pelikan *Pelecanus onocrotalus*. Tega dne je ves čas opazovanja krožil nad zadrževalnikom in v njegovi bližini. Zanimivo je bilo vedenje drugih ptic (črne in bele štoklje), ki so ves čas opazovanja delale družbo pelikanu. V tem stoletju je to prvo opazovanje rožnatega pelikana v Sloveniji in šele četrto nasploh. Pelikan je bil na tej lokaciji opazoval še tri dni. Osebek, ki je bil glede na to barvo perja očitno odrasel, je bil tudi fotografiran.

SUMMARY

On April 29th 1995, a White Pelican *Pelecanus onocrotalus* was observed at Medvedce impounding reservoir in NE Slovenia. This locality used to be covered with swamp meadows but was then inundated and changed into a fish farm. On this particular day the White Pelican kept circling over the reservoir and its vicinity. The behaviour of other birds (White and Black Storks) that shared its company was also interesting. This is the first observation of the White pelican in this century in Slovenia and only the 4th ever. The Pelican stayed at this locality for another three days. In view of the colour of its plumage it was clearly an adult and was duly photographed.

Milan Vogrin, Vransko 121, 63305 Vransko
Nuša Vogrin, Vransko 121, 63305 Vransko